35. KAZI SONUÇLARI TOPLANTISI

2. CİLT

MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ

T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü

T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü

35. KAZI SONUÇLARI TOPLANTISI 2. CİLT

27 - 31 MAYIS 2013
MUĞLA

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı

Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü Yayın No:163-2

YAYINA HAZIRLAYAN
Dr.Haydar DÖNMEZ

27- 31 Mayıs 2013 tarihlerinde gerçekleştirilen
35. Uluslararası Kazı, Araştırma ve Arkeometri Sempozyumu,
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi'nin katkılarıyla gerçekleştirilmiştir.

ISSN:1017-7655

Kapak Fotoğrafı: Engin ÖZGEN
"Oylum Höyük, 2012"

Not: Kazı raporları, dil ve yazım açısından Klâsik Filolog Dr. Haydar DÖNMEZ tarafından denetlenmiştir. Yayımlanan yazıların içeriğinden yazarları sorumludur.

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Basımevi
MUĞLA – 2014

İÇİNDEKİLER

G. Kenneth SAMS - C. Brian ROSE
Gordion, 2012.....7

Erksin GÜLEÇ - İsmail ÖZER - Mehmet SAĞIR - İsmail BAYKARA - Serkan ŞAHİN
2012 Yılı Üçağızlı Mağarası Kazısı.....18

Armağan ERKANAL ÖKTÜ - Nazlı ÇINARDALI KARAASLAN - Neyir KOLANKAYA-BOSTANCI
Panaztepe 2012 Yılı Çalışmaları.....24

K. Aslıhan YENER - Murat AKAR
Aççana Höyük, Antik Alalakh Kenti 2012 Yılı Kazı Çalışmaları……...37

Emin YENER - Aslı SARAÇOĞLU
2012 Yılı Tralleis Kurtarma Kazıları……...52

Prof. Dr. S. Yücel ŞENYURT - Dr. Yalçın KAMIŞ - Dr. Atakan AKÇAY
Ovaören 2012 Yılı Kazıları…….62

Ömer ÖZYİĞİT
2012 Yılı Phokaia Kazı Çalışmaları……...81

V. Belgin DEMİRSAR ARLI
İznik Çini Firinlari Kazısı 2012 Yılı Çalışmaları……..100

Sevinç GÜNEL
Çine-Tepecik 2012 Yılı Kazıları…….....….111

Engin AKDENİZ
2012 Yılında Thyateira Antik Kenti Ve Hastane Höyüğü'nde Gerçekleştirilen Arkeolojik Çalışmalar……..…124

Ali BORAN - Yalçın KARACA - Mehmet MUTLU - Zekai ERDAL - Halil SÖZLÜ
Mersin - Silifke Kalesi Kazısı 2012 Yılı Kazı Çalışması…….….140

Nurettin ARSLAN
2012 Yılı Assos Kazı Ve Yüzey Araştırmaları.....155

Aslı ÖZYAR - Elif ÜNLÜ - Türkan PİLAVCI - Çiğdem KÜLEKÇİOĞLU - Serdar YALÇIN - Steve KARACİC - Ali GÜLDÜREN - Wesley BENNET
Tarsus - Gözlükule 2012 Yılı Kazısı…….170

K. Serdar GİRGİNER - Özlem OYMAN-GİRGİNER - Hayriye AKIL - Mehmet CEVHER - İlkay AKLAN
2012 Tatarlı Höyük Kazıları…….…..…182

Latife SUMMERER
Pompeiopolis 2012 Yılı Kazı Çalışmaları…….197

Burçin ERDOĞU - Onur ÖZBEK - Nejat YÜCEL
Gökçeada Uğurlu - Zeytinlik Kazısı 2012 Yılı Çalışmaları……..204

Kaan İREN - Handan YILDIZHAN
Daskyleion 2012 Yılı Kazı Çalışmaları…….211

Sümer ATASOY - Şahin YILDIRIM
Filyos - Tios Kazı Çalışmaları 2012……..225

Marc WAELKENS - Rob RENS - Julian RICHARD - Hendrik ULENERS - Inge UYTTERHOEVEN - Roel Van BEEUMEN - Ine JACOBS - Johan CLAEYS - Sven VAN HAELST - Elizabeth MURPHY - Peter TALLOEN - Joeri THEELEN - Erik RISSER - Ebru TORUN - Semih ERCAN - Jeroen POBLOME
Sagalassos'ta 2012 Yılı Kazı Ve Restorasyon Çalışmaları.....242

B.Yelda OLCAY UÇKAN
Olympos Kazı Ve Onarım Çalışmaları……..261
Havva İŞKAN - Şevket AKTAŞ - Erkan DÜNDAR - Serap ERKOÇ - Hakan KIZILTAŞ - Mustafa KOÇAK - Semih ORHAN - Ayça POLAT BECKS - Urs PESCHLOW - Feyzullah ŞAHİN - Christof SCHULER - Klaus ZİMMERMANN
Patara 2012 Yılı Kazı ve Koruma Çalışmaları……..271

Turan EFE - Murat TÜRKTEKİ - Erkan FİDAN - Deniz SAR
Küllüoba Kazıları 2012……..……290

Işık ADAK ADIBELLİ
2012 Kırşehir Kale Höyük Kazısı……..296

Ayla SEVİM EROL - Serpil ÖZDEMİR ÖZBEY - Alper Yener YAVUZ - Ayhan YİĞİT - Pınar GÖZLÜK KIRMIZIOĞLU
2012 Yılı Çankırı Çorakyerler Kazısı……..……..311

Elif ÖZER
Aizanoi 2012 Yılı Çalışmaları……..……324

Elif Tül TULUNAY et alii
Nif (Olympos) Dağı Araştirma Ve Kazı Projesi: 2012 Yılı Kazısı.....343

Erkan KONYAR - Can AVCI - Bülent GENÇ - Rıza Gürler AKGÜN - Armağan TAN
Eski Van Şehri, Kalesi Ve Höyüğü Kazıları 2012 Yılı Çalışmaları.....358

Asnu-Bilban YALÇIN
Anadolu Kavağı, Yoros Kalesi 2012 Yılı Kazı Çalışmaları.....371

Mustafa ÖZER
Edirne Yeni Saray (Saray-I Cedîd- İ Âmire) Kazısı 2012 Yılı Çalışmaları..... 382

Mustafa ŞAHİN
Myndos Kazısı – 2012.....400

Masako OMURA
Yassıhöyük Kazıları 2012.....418

Mirko NOVÁK - Ekin KOZAL
Sirkeli Höyük 2012 Yılı Çalışmaları.....428

S. GÜLÇUR - Y. YILMAZ - P. ÇAYLI - I. DEMİRTAŞ
Güvercinkayası 2012 Kazısı Ön Rapor.....443

Marcella FRANGIPANE - Francesca BALOSSI RESTELLI - Hülya ÇALIŞKAN AKGÜL
Arslantepe 2011-2012 Yılı Kazı Sonuçları: İlk Tunç Çağı I'in Yeni Buluntuları.....456

Hüseyin YURTTAŞ - Haldun ÖZKAN - Zerrin KÖŞKLÜ - Muhammet Lütfü KINDIĞILI
Kemah Kalesi Kazısı 2012 Yılı Çalışmaları……..470

PATARA 2012 YILI KAZI VE KORUMA ÇALIŞMALARI

Havva İŞKAN*
Şevket AKTAŞ
Erkan DÜNDAR
Serap ERKOÇ
Hakan KIZILTAŞ
Mustafa KOÇAK
Semih ORHAN
Ayça POLAT BECKS
Urs PESCHLOW
Feyzullah ŞAHİN
Christof SCHULER
Klaus ZİMMERMANN

Patara ören yerinde 2012 yılı çalışmaları 9 Nisan 2012 tarihinde başlamış ve 29 Eylül 2012 tarihinde sona ermiştir. Arazideki fiilî kazılar 174 gün süre ile yapılmış, ancak süregelen deniz feneri podyumu onarımı ve çevre düzeni uygulama projeleri bu tarihlerin öncesinde ve sonrasında devam etmiştir. Kazı ve restorasyon çalışmalarımız M. Modestus Takı, Tepecik Bey Sarayı, Liman/Hurmalık Hamamı Palaestrası (?), Ana Su Deposu, M52 Anıt Mezarı, Prytaneion, Kaynak Kilisesi ve Mezarlık Alanı (Temenoslu Alan) olarak gerçekleşmiş; ayrıca Agora Batı Stoası mermer duvar kaplamalarının restitüsyon denemeleri ile epigrafi ve seramik çalışmalarımız da sürdürülmüştür[1].

*Prof. Dr. Havva İŞKAN IŞIK, Akdeniz Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü 07058 Kampus Antalya/TÜRKİYE e-posta: havva@akdeniz.edu.tr

[1]Kazı çalışmalarımıza ilk yarısında Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nden Erdal Yiğit, ikinci yarısında ise Antalya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'ndan Fatih Özdel Bakanlık temsilcisi olarak katılmışlardır. Değerli meslektaşımız Fatih Özdel'e örnek kişiliği ve mükemmel görev anlayışı nedeniyle tüm ekibim adına içten teşekkür ederim. Patara kazılarına verdikleri destek için Sayın Bakanımız Ertuğrul Günay'a, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürü Sayın Murat Süslü ile Genel Müdürlüğümüzün tüm mensuplarına şükranlarımızı sunarım. DÖSİM Müdürlüğümüze de Müdür Sayın Murat Usta nezdinde hem kazı ödeneğimiz için, hem de onarımlarımız için ayırdıkları ödenekler için pek çok teşekkür ederim.
Kaş Kaymakamı Sayın Selami Kapankaya İŞKUR tarafından istihdam ettirilen 19 işçiyi Patara kazılarında görevlendirerek, çalışmalarımıza çok büyük bir destek sağlamıştır. Kendisine Patara'ya diğer her konuda verdiği destek için de teşekkürü borç biliyorum. Nezdinde Kaş Kaymakamlığı mensuplarına, özellikle de tüm malî işlerimizi yönetip yönlendiren İlçe Özel İdare Müdürü Sayın Ahmet Korkut ile uzmanlar Sayın Süleyman Erdoğan ve Hüseyin Tekin'e kalpten teşekkür ederim. Ayrıca her konuda verdikleri destek için Antalya Valisi Sayın Dr. Ahmet Altıparmak ile Vali Yardımcısı Sayın Recep Yüksel'e de teşekkür ederim. Bu sene kazı çalışmalarımıza İŞKUR tarafından çalıştırılan işçiler bağlamında 5 kişilik bir kontenjan tanıyan ve desteğini bizden esirgemeyen Antalya İl Kültür Müdürü Sayın İbrahim Acar'a, Müdür Yardımcısı Sayın Metin Karakaş ile Antalya Müze Müdürü Sayın Mustafa Demirel'e ve Antalya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürü Sayın Melike Gül ile Antalya Rölöve ve Anıtlar Müdürü Sayın Mehmet Ali Özgün ile çalışma arkadaşlarına da özel bir teşekkür borçluyum.
Akdeniz Üniversitesi Rektörlüğü bu sene de bizim için çok önemli olan iaşe desteğini sürdürmüş ve ayrıca üniversitenin iki aşçısını kazıda görevlendirerek kazıya bir araç tahsis etmiştir. Bu nedenle başta Rektörümüz Sayın Prof. Dr. İsrafil Kurtcephe olmak üzere üniversitemizin idarî birimlerine şükranlarımı sunuyorum.

Kentin kuzey girişinin simgesi niteliğindeki bu tak, dört ayak üzerine oturan 19 m uzunluğunda ve 10 m. yüksekliğinde üç geçişli anıtsal bir giriştir (Resim: 14). Kuzey yüzündeki üst silmede yer alan yazıtından, "Lykia ulusunun metropolisi Patara halkı tarafından Lykia ve Pamphylia Eyaleti Genel Valisi C. Trebonius Proculus Mettius Modestus için dikilen bir onur takı" olduğu anlaşılmaktadır. Cladius ve sonrası dönemler, özellikle başkent Patara başta olmak üzere, diğer büyük Lykia kentlerini üzerinde Roma hâkimiyetinin ve Romanizasyon uygulamalarının hızla yayıldığı bir süreç olarak bilinmektedir. Bu süreçten sonra Roma'nın buralara olan katkısı Lykia genelinde yapılaşmaya da yansımıştır. Mettius Modestus Takı da bu sürecin bir ürünü olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tak'a ait eksik blokların tespiti ve restorasyonda kullanıma hazır hâle getirilmesine yönelik olarak yapılan çalışmalar neticesinde; Tak'a ait, kuzey yüzde yer alması gereken 1 tane triglif-methop bloğu dışında bugüne kadar eksik olan 9 adet blok bulunmuş ve belgeleme işlemleri yapılarak restorasyonda kullanıma hazır hâle getirilmiştir. Bulunan blokların 5 tanesi geison, 4 tanesi triglif-methop bloğudur. Ayrıca Tak'ın attikası üzerine konulduğunu düşündüğümüz yazıtlı heykel kaidesine ait bloklar ile kuzey cepheden kopmuş eksik konsol bloğu da ortaya çıkmıştır. Tak'ın üst yapısına ait kırık bir köşe geison bloğunun üzerinde bulunan kenet, yapının Antik Dönemde restorasyon geçirdiğini kanıtlamaktadır. Ancak bu restorasyonun olası bir deprem sonrasında mı yapıldığı yoksa taşıma sırasında meydana gelen kırılmadan mı kaynaklandığı tam olarak anlaşılamamaktadır.

Tak'ın batı ayağı güney önünde yapılan kazı çalışmalarında, doğusunda daha önceki yıllarda tespit edilen Doğu Portik'in simetriğinin yer aldığı anlaşılmıştır (Resim: 15). Portik genişliği 5.00 m. olup İon düzeninde yapılmıştır ve arka duvarı mermer levhalar ile kaplanmıştır. Batı Portik'te bulunan kırık bir köşe İon başlığı parçası, yapı yazıtı ile aynı dönemi işaret etmektedir. Portiğin, Tak ve havuz güney duvarına organik yapıda bağlandığı düşünüldüğünde, Tak'ın tarihinin, üzerindeki yazıtla da doğrulandığı gibi Traianus Dönemi olduğu anlaşılmaktadır. Tak'ın önünden güneye doğru uzanan, doğu ve batısı portiklerle düzenlenen caddenin genişliği ise 22.80 m. olarak ölçülmüştür.

Batı Portik stylobatına, arazinin eğimine göre farklı yükseklikte 4 krepisle çıkılmaktadır. Yüksekliği ölçülebilen üç krepisten en altta yer alan 0.29 m., alttan ikinci krepis 0.32 m., en üstte yer alan stylobat basamağı ise 0.36 m.dir. Tak'tan güneye doğru devam eden Portik'te arkeolojik veriler değerlendirildiğinde birkaç evrenin olduğu

Kazımız yereldeki en büyük desteğini, her zaman olduğu gibi Patara Muhtarı Sayın Arif Otlu'dan almıştır. "Ekmek paramızı" bile karşılayan muhtarımıza ve Ova Belediye Başkanı Sayın Tevfik Taner ile Sayın Muzaffer Otlu'ya tüm destek ve dostlukları için çok teşekkür ederim. Aquasun Şirketi Yönetim Kurulu Başkanı Sayın Serdar Akaydın, bizim için önemi büyük olan traktörümüzün artık onarılamayacak kadar eskimiş olan lastiklerini yenilemiştir. Kendisine ve Avukat Sayın Aytaç Küçükünal'a bu nedenle teşekkür ederim. Onursal kazı başkanımız Prof. Dr. Fahri Işık, "Patara. Likya Soyunun Başkenti" adlı kitabından sonra "Uygarlık Anadolu'da Doğdu" isimli kitabının satış gelirlerini de Patara kazılarına bağışlamıştır. Kendisine ve baskı giderlerini üstlenen Kenan Işık'a söylenecek her teşekkür, bu örnek davranışın gölgesinde kalmaktadır. 2013 yılında Patara Kazılarının 25. yılını da tüm paydaşlarımızla birlikte başarılı ve esen bir biçimde geçirmek en büyük dileğimizdir.

anlaşılmaktadır. İlk yapım aşaması Mettius Modestus Takı ile birlikte düzenlendiği orijinal evredir. Bu orijinal evreyi doğrulayan veriler; hem Tak yapısına organik yapıda bağlı olması, hem de yukarıda Tak'ın tarihlendirilmesinde bahsedilen kırık İon köşe başlığının ait olduğu dönemdir. İkinci evre, stratigrafik bilgiler ışığında takip edilmektedir. Bu evrede portik stylobatının kullanım dışı kaldığı görülür. Stylobat üzerinden başlayarak yanık katmanına kadar devam eden bir evredir. Olasılıkla bu evre M.S. 141 depremi ile ilişkili olmalıdır Son evre ise, yanık katmanı üzerinde yer alan çok yoğun yapı göçüğüdür. Göçüğün içinde kalın ve kare formlu olmasıyla M.S. 3. yüzyıla ait özellik gösteren, pişmiş toprak yapı tuğlaları ve az miktarda çatı kiremidi yer almaktadır. Bu aynı zamanda bu alanda takip edilebilen son evredir. Yıkımdan sonra portiğin kullanılmadığı anlaşılmıştır. Portik'te birden fazla evre olması, buranın her dönem kullanılabilecek özellikte kamu alanı olmasıyla açıklanabilir.

Tepecik Akropolisi 'Bey Sarayı'

Erkan DÜNDAR
B. Ayça POLAT BECKS

Tepecik Akropolisi 2012 yılı kazılarına, 2003-2004 ve 2006-2007 yıllarında kazısı yapılan "Bey Sarayı"nda devam edilmiştir. Bu sezonda yapının stratigrafik açıdan yeniden değerlendirilmesi, evrelerinin tespiti, fonksiyonu ve bununla bağlantılı olarak yapı planının kesin olarak çıkarılması hedeflenmiştir (Resim: 8). Patara'daki en erken mimarî, seramik ve küçük buluntuları veren bu yapıdaki çalışmalar 3 ana alanda yoğunlaşmıştır. Bunlar; A. Batı/Erken Teras, B. Doğu Teras, C. Bey Sarayı 'B' odası.

A. Batı/Erken Teras: Bey Sarayı kompleksinin bir üst kotunda yer alan Batı Teras, aynı zamanda tepenin kayalık zirvesiyle doğudan bitişmektedir. Yönlendirilişi açısından Bey Sarayı ile uyumsuz olan teras duvarı kaba işli kiklopik taşlardan tek sıra hâlinde örülmüştür. Bununla birlikte teras duvarında kuzeye gidildikçe daha küçük taşların kullanıldığı da gözlenir. Konumu, alandaki diğer yapılar ile olan ilişkisi ve stratigrafisi ile Bey Sarayı kompleksinden erken olduğu anlaşılan terasın tarihi ve fonksiyonunun kesin olarak belirlenmesi amacıyla çalışmalar iki ana alanda gerçekleştirilmiştir. Terasın güneyinde, kiklopik duvarın arkasındaki çalışmalarda ele geçirilen M.Ö. 6. yüzyılın ortalarından terrakotta figürin başları ve M.Ö. 6. yüzyıl sonlarından protom parçaları, Batı Teras'ın erken evre dolgusundan gelen önemli buluntular olarak karşımıza çıkmaktadır.

Batı Teras'ın güney batısında, ana toprak içine derinleştirilmiş, yönlendirilişi açısından teras duvarı ile uyumlu olmayan kare bir mekânın yarısı açığa çıkarılmıştır. Yapı içerisinde gerçekleştirilen kazılarda ağırlıklı olarak M.Ö. 3. ve 2. yüzyıllara ait seramiklerle karşılaşılmıştır. Çevresinde gerçekleştirilen çalışmalarda ise ağırlıklı olarak MÖ 6. yüzyılın ikinci yarısına tarihlenen seramikleri ile yine M.Ö. 6. yüzyıla tarihlenen mermerden yapılmış küçük bir kros parçası, çok sayıda kadın protomu ve çeşitli figürün parçaları ele geçirilmiştir.

Terasın orta kesimlerinde, bir üst kottaki Doğu Roma (Bizans) yapısı hizasında açılmış büyük çukurlar tespit edilmiştir. Malzemesi ile Geç Roma Dönemine dek tarih veren bu çukurlar, alanın muhtemelen Geç Antik Dönem'de yeniden yapılanması sırasında mevcut yapıların tahribi sonrası oluşturulmuş olmalıdır.

Batı terasın kuzeyinde gerçekleştirilen çalışmalarda, alanın güneyine göre farklı bir mimarî yapılanma ile karşılaşılmıştır. Bu alanda açığa çıkarılan en ilgi çekici mimarî öğe, terasın orta kesimlerinde tespit edilen ve derinliği 2,80 m.yi bulan oval yapıdır.

Doğu-batı doğrultulu, duvarları boyunca girişi bulunmayan bu yapı, Batı Teras'ın arkaik dolgusu içine derinleştirilmiştir. Duvarları dış yüzde düzensiz, içte ise özenli bir işçilik sergileyen yapı kısmen ana kaya içine derinleşmektedir ve duvarlarında kayadan yararlanılmıştır. Girişinin üstte olduğu düşünülen yapının tabanı da sekili olarak ana kayanın şekillendirilmesi ile oluşturulmuştur. İç dolgusunda yapılan kazı çalışmalarında M.Ö. 6. ve 5. yüzyıllardan M.Ö. 2. yüzyıl sonlarına kadar çoğunlukla mutfak ve depolama kaplarından oluşan seramik buluntulara rastlanmıştır. Bu geniş dönem aralığına karşın buluntu yoğunluğu M.Ö. 3. ve 2. yüzyılları gösterir. Oval yapı olasılıkla depolama amaçlı olarak M.Ö. 4. yüzyıl sonları ve 3. yüzyılda yapılmış ve M.Ö. 1. yüzyıl başında alanın geç dönem kullanımıyla ilişkili olarak düz bir alan yaratmak için doldurulmuş olmalıdır.

B. Doğu Teras: Tepecik Bey Sarayı'nın doğusunda bulunan yapı 19,35 x 7,2 m. ölçülerinde dikdörtgen bir plan gösterir. 2007 yılı kazılarında açığa çıkarılan yapının güney iç bölümünde gerçekleştirilen sondaj sonucunda tespit edilen ve erken evre olarak yorumlanan duvarın yapı bütünü ile ilişkisinin ortaya konması ve işlevine dair detaylı bilgi edinilmesi amacıyla teras içerisinde açılan 2 sondajla 2012 yılı çalışmaları yürütülmüştür. Yapılan bu sondajlarda söz konusu duvarların terasın dış duvarları ile organik bağı olduğu ve dış duvarların sağlamlaştırılması amacıyla yapıldığı anlaşılmış, böylece tüm terasın tek bir kerede inşa edildiği tespit edilmiştir (Resim: 9).

Doğu Teras'ta yapılan her iki sondajda da terasın dolgusuna dair izler; dış ve iç duvarların inşası sonrası içinin taş kırıkları ve toprakla doldurulduğunu göstermiştir. Dolgu malzemesi arasında M.Ö. 8. yüzyıl sonu ve M.Ö. 6. yüzyıl sonu arasına tarihlenen seramikler ele geçirilmiştir. Dolguda ele geçirilen en geç malzeme M.Ö. 500 yılından geçe inmemektedir. Hem seramikler hem de alandaki muhtemel külte işaret eden protom ve figürin parçaları, terası dolduran malzemenin yakınlardan, olasılıkla hemen batıdaki Bey Sarayı'nın onarımı öncesi çıkan malzemeler olduğuna işaret edebilir. Sarayın güneybatı köşesinde güçlendirme amacıyla, doğu teras duvarının dış yüzündekilerle uyumlu bosajlı bloğun kullanılmış olması, sarayın bu dönemde onarım gördüğünün en önemli kanıtlarından biridir. Doğu Teras dolgusunda M.Ö. 5. yüzyıla işaret eden buluntuların ele geçirilmemesi, terasın en geç M.Ö. 490-480 yıllarında yapıldığını düşündürür.

C. Bey Sarayı 'B' Odası: Bey Sarayı'nın kuzeyinde bulunan ve 'B' odası olarak isimlendirilen mekânın kazısının önceki kazı sezonlarında tamamlanmaması ve yine bu mekânın kuzeyinde bulunan yapı duvarlarının tam olarak açığa çıkarılmaması nedeniyle bu alanda çalışmalar yapılmıştır. Bu bağlamda, öncelikle yapı kompleksine kuzeyden bitişen sur bedeninin yapıyla ilişkisinin ortaya konması amacıyla bu bölümde kazı çalışmalarına başlanmıştır. Surun yapı hendeğinin kompleksin kuzey duvarı içine derinleştiği ve kuzeydoğu köşesini tahrip ederek kısmen Doğu Teras ile bitiştiği görülmüştür. Yapı hendeği içerisinde M.Ö. 3. yüzyılın 1. yarısına tarihlenen seramikler bulunması nedeniyle, surun M.Ö. 3. yüzyıl ortalarında yapıldığı anlaşılmıştır. Bey Sarayı'nın kuzey alanında gerçekleştirilen ikinci etap çalışmalarında, 'B' odasının kuzeyinde kazı çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Yapılan çalışmalar sonucunda doğu-batı doğrultulu birbirine paralel üç duvar tespit edilmiştir. Bunlardan en güneyde olanının Bey Sarayı kompleksinin erken evrede kullanılan kuzey duvarı olduğu görülmüştür. Orta duvarın, Bey Sarayı'ndaki yenilemeler esnasında, olasılıkla M.Ö. 4. yüzyılda inşa edildiği düşünülmektedir. En kuzeydeki duvar ise güneye bakan iç yüzünün düzensiz,

kuzey yani dış yüzünün düzenli bloklarla örülü olması nedeniyle, kompleksi diğer yönlerde olduğu gibi kuzey yönünde de çeviren bir terasa ait olmalıdır.

Liman Hamamı Palaestra (?) Çalışmaları

Serap ERKOÇ

Antik kentin kuzeydoğusunda konumlanan hamamda 2012 yılı çalışmaları yapının doğusunda yer alan 28.60x40.00 m. ölçülerindeki Palaestra'da (?) Kuzey 1.ve 2. Alan ile Güney 1., 2. ve 3. olarak adlandırılan alanlarda gerçekleştirilmiş; her iki alanın da yedişer adet mekân ile sınırlandırıldığı tespit edilmiştir (Resim: 1-2). Ta. 6.58 m. ile Ta. 4.26 m. seviyelerindeki dolguda tespit edilen altı tabakada oldukça fazla sayıda seramik, sikke, cam vb. ele geçirilmiştir. Özellikle harç üzeri yer yer mermer kaplama levhalarının korunduğu tabanın hemen üzerindeki (1) numaralı tabaka içinde ele geçirilen ve M.S. 5.-7. yüzyıllar arasına tarihlendirilen en geç tarihli malzemeler, Palaestra (?) olarak adlandırılan bu bölümün kullanımının ne zaman sona erdiğini göstermesi açısından önemlidir. Diğer tabakalarda ele geçirilen malzemeler ise Palaestra'nın (?) bu dönemden sonra ilk olarak seramik ve demirci işliği olarak kullanıldığını, ardından ise özellikle mekânların içlerinin kireç ocaklarına dönüştürüldüğünün tespitine imkân tanımıştır.

Alanın kuzey yarısında ortaya çıkan mekânların güney ön Ta. 5.32 m.de yönleri kuzeybatı-güneydoğu doğrultulu tuğla bir duvarın yıkıntısına rastlanmıştır. Palaestra'nın (?) orijinal kullanım dönemine ait olduğundan şüphe duyulmayan bu tuğla duvar yıkıntısının hemen altında tespit edilen ve içinde kum katkılarının bulunduğu yaklaşık 15 cm.lik tabaka ile tuğlalarının düşme biçimleri, yapının olası bir deprem-tsunami sonucunda yıkılmış olabileceğinin düşünülmesine neden olmuştur. Bu bağlamda ekip üyemiz İstanbul Teknik Üniversitesi Jeoloji Bölümü'nde görevli Doç. Dr. Cenk Yaltırak tarafından bu tabakadan analiz için örnekler alınmıştır[2]. Palaestra'nın (?) tam doğu merkezinde ise 7.60 cm. uzunluğunda ve 2.60 cm. genişliğinde apsidal bir duvara rastlanmıştır (Resim: 3). Söz konusu duvarın batı iç kısmında biri tam merkezde, diğerleri ise kuzey ve güneyde olmak üzere 1.45x1.20x65 cm. ölçülerinde toplam 3 adet niş yer almaktadır. Apsidal duvarın tabanının da, yine Palaestra'nın (?) tabanı gibi harç üzeri mermer kaplama olduğuna dair izlere rastlanmıştır.

2012 yılında hamamın doğusunda konumlanan ve şu an için Palaestra (?) olarak adlandırılan bu bölümde yapılan çalışmalar sırasında hem güney hem de kuzeydeki mekânları oluşturan duvarlara ait blok taşların olasılıkla Antik Dönem'de geçirdiği yangın sonucunda mukavemetlerini yitirmiş olmaları, bu duvarların geçici de olsa ahşap kalaslarla desteklenmelerini zorunlu kılmıştır. Bunun yanı sıra çalışması tamamlanan alanların tabanlarında korunmuş olarak ele geçirilen mermer kaplama levhaların doğa koşullarından etkilenip birbirlerinden ayrılmalarını önlemek için üzerleri jeotekstil ile kapatılarak kenarları ahşap kalaslarla desteklenmiş ve üzerleri dere kumu ile güçlendirilmiştir.

[2] Bu analizin sonuçları; hem sözü edilen bu tuğla yıkıntısının olası bir deprem-tsunami ile yıkılıp yıkılmadığının tam olarak belirlenmesine imkân tanıyacak hem de, eğer böyle bir durum söz konusu ise, Patara geneli içinde hangi dönemde yaşanılan bir deprem-tsunami ile bağlantılı olabileceğinin ortaya çıkarılmasına da yardımcı olacaktır. Ayrıca bu analizin sonuçları bu tabakadan tarafımızca steril bir biçimde toplanan arkeolojik verilerle de desteklenerek, tuğla duvarın tam olarak ne zaman yıkılmış olabileceğine dair kesin bir tarihlendirme yapabilmemize imkân tanıyacaktır.

Ana Su Deposu

Hakan KIZILTAŞ

Ana Su Deposu kazı çalışmalarında 2011 yılında kazı sezonunun bitişi ile tamamlanamayan 9 adet 3x3 m. boyutlarındaki açmanın bitirilmesi ile yapının iç ve dış duvarlarının tam olarak ortaya çıkarılıp belgelenmesi amaçlanmıştır (Resim: 4).

Kuzeydoğu-güneybatı uzanımlı olarak inşa edilen yapı dış hatları itibarıyla 22x37 m.; iç hatları itibarıyla ise 17.5x33 m. ebadındadır. Duvar kalınlığı 2.00-2.20 m. arasında değişmektedir. Yapının orijinal duvar yüksekliği bilinmemekle birlikte en iyi korunmuş olan kuzeydoğu bölümde yükseklik 3.30 m.dir. Yapının denizden yüksekliği en yüksek yerinde Ta: 37.54 m, zeminde ise yapı içinde 20 cm.lik bir eğim göstermekle birlikte en düşük yerinde Ta: 34.00 m.dir. Yapının duvar örgüsünde köşelerde işlenmiş iri blokların, diğer bölümlerde ise irili ufaklı şekilsiz taş ve harç kullanıldığı gözlemlenmektedir. Yapının iç kısmının tamamen açılması ile birlikte zeminin ilk önce ince bir harç ile sıvandığı, daha geç bir dönemde ilk harca göre daha kalın bir harç ile onarım gördüğü tespit edilmiştir. Zemindeki bu harç büyük oranda korunmuştur. Yapının dış kısmındaki kazılar esnasında, özellikle güneydoğu duvarın dışında tespit edilen künk sırası, kent içi su dağıtımı hakkında bilgi kazanmamızı sağlamıştır. İyi durumda korunmuş olan künk dizini kentin doğu yamaçlarındaki Roma Dönemi villalarının olduğu alana doğru gitmektedir. Çalışmalarda yapının iç kısmında E-7 açmasının zemininde Flavius'lar Devri Eyalet Valisi L. Luscius Ocra'yı onurlandıran bir yazıt ile E-9 açmasında bir İmparator Titus başı bulunmuştur. Ayrıca 9 No.lu kesit bloğundan aslan üzerinde oturan bir Kybele kabartması ile genelde az sayıda seramik ve künk parçası ele geçirilmiştir. Yapının dış kısmındaki çalışmalarda ise, güneydoğu alanın kazısında, 3 adet iyi korunmuş bronz sikke, bronz ok ucu, yüzük taşı, bütüne yakın korunmuş kandil ve sağlam durumda korunmuş künk dizinleri bulunmuştur. Su deposunun içinde ortaya çıkarılan 9 adet *in situ* sütun, yapının üst kısmının bir çatı ile örtüldüğünü göstermektedir. Ancak kazı çalışmalarında çatı sistemi hakkında net bir veri elde edilememiştir. Yapının en az 2000 tonluk bir su tutma kapasitesine sahip olduğu görülmektedir. Tek başına bu veri bile, deponun kentin su iletim sistemi içinde merkezî bir görev üstlendiğini ortaya koymaktadır. Patara su yolları sisteminin en önemli parçalarından biri olan ana su deposunun ilk yapım tarihi ile onarım evrelerine iz verecek bir bulguya rastlanmamıştır. Güneydoğu duvarın dış kısmındaki kazı çalışmalarında ele geçirilen 3 adet sikke M.S. 3. yy. 2. çeyreğine tarih vermektedir. Yapının dış kısmının eğimli olması ve akıntı toprak düzenli bir kontekst yakalamayı imkânsız kılmış olsa da, su deposunun kentin özellikle Geç Helenistik Dönem'de artan su ihtiyacını karşılamak amacı ile arkasındaki havzanın suyunu biriktirmek için inşa edildiği güçlü bir olasılıktır.

M52 Anıt Mezarı

Mustafa KOÇAK

M52 anıt mezarı, Mettius Modestus Takı'nın yaklaşık 65 m .kuzey-doğusunda yer almaktadır. Çalışmalara başlamadan önce üst yapının, *hyposorion*'un üst örtüsü ile beraber tamamen yıkılmış durumda olduğu, batı duvarı içerisinden çıkan bir incir ağacının yapının bu bölümünde hayli geniş kapsamlı kök salarak birçok taşın yerlerinden oynamasına neden olup mezara ciddî zararlar verdiği gözlemlenebilmiştir. Yapının özellikle kuzeyinde yoğun olmak üzere, yaklaşık 30 kadar çeşitli büyüklük ve

formda dökülmüş olan bloklar bir vaziyet planında belgelenmiş, fotoğraflanmış ve yapının batısında belirlenen bir taş tarlasına kaldırılmıştır.

Arkasından gerçekleşen çalışmalarla yapının dört bir tarafında ve iç mekânında temel ve zemin seviyelerine kadar kazısı yapılmıştır (Resim: 10-11). Doğu yüzde, mezara neredeyse bitişik konumda ve buna paralel uzanan bir lâhit podyumuna rastlanmıştır. Bu podyumun hemen önünde, çok düzgün harçtan bir zemine, anıt mezarın duvarı önünde de M52'nin temeline ulaşılmıştır. Temel irice taşlar ve harçtan oluşmaktadır. Mezarın temeli, lâhit podyumunun en alt blok sırasının üzerine oturduğu için bu podyumun M52 mezarından daha önceki bir evreye ait olması gerekir. Bu yüzdeki diğer bir bulgu ise bir (atık?) su kanalıdır. Sözü geçen su kanalı kuzey-güney doğrultulu olarak uzanmaktadır. Üstü, korunduğu hâliyle üç adet büyük taş blokla ve bunların aralarına sıkıştırılmış küçük taşlarla kapatılmıştır. Yapının doğu yüzünde, temel işlevi gören, aralarında harç kullanılmış çok iri taşlarla örülü, 2,75 m. yüksekliğinde ve ana kaya üzerine oturan bir duvara ulaşılmıştır.

Mezarın batı yüzünde, modern yürüme zemininin hemen 10 cm. kadar altında son derece büyük bir tonoz ortaya çıkmıştır. Bu tonoz kuzey-güney doğrultusunda M52 anıt mezarının batı yüzü boyunca uzanmaktadır. Ayrıca tonozun, mezar yapısına temel olarak hizmet ettiği, yani mezar yapısının bunun bir bölümünün üzerine oturduğu tespit edilmiştir. Mezarın güney yüzündeki temel yapısı ise diğerlerine göre biraz farklılık göstermektedir. Doğudaki harçlı temel üzerine oturan blok sırası burada da devam etmektedir. Ancak bunların altında, üst üste birkaç blok sırası daha bulunmaktadır. *Hyposorion* içinde dikdörtgen tuğlalarla kaplı iki adet ayrı zemin ortaya çıkmıştır. Bu zeminler *hyposorion* girişinin hemen sağında ve solunda yer almakta, doğu duvarında başlayıp kuzey ve güney duvarları boyunca uzanmakta, fakat batı duvarına kadar erişmemektedirler. Bu zeminler taban üzerinde 30-40 cm. kadar yükselerek duvar boyunca uzandıklarından ve güneydeki zeminin doğu ucunda yer alan bir yükseltiden dolayı bir çeşit kline görevi üstleniyor olmalıdırlar. Yaklaşık 2x1,5 m. lik ebadıyla da kline olmaya uygundurlar.

Ne yazık ki mezarın üst yapısına ait mimarî elemanlar bulunamamış; M52 anıt mezarıyla ilişkilendirebileceğimiz hiçbir yapı malzemesine ulaşılamamıştır. Böylesi büyük bir yapıdan (11x11 m) geriye, toprak altında hemen hiçbir parçanın kalmamış olması düşündürücüdür. Akla ilk gelebilecek hipotezlerden biri mezarın üst yapısının belki de hiç gerçekleştirilmemiş olabileceğidir. Ancak mezarın batısında, hemen birkaç metre uzağında, yüzeyde çok güzel işlemeli bir kapı sövesi bulunmuştur ve bu büyük bir olasılıkla, yakınlarda daha büyük bir yapı da bulunmadığından, bu mezara ait olmalıdır. Bu durumda da, M52 mezarının, üst yapısıyla beraber mutlaka tamamlanmış olması gerekmektedir. Güney duvarında gözlemlenen doğu-batı doğrultulu bir dalgalanma belki de mezarın bir depremde zarar görmüş olabileceği doğrultusunda yorumlanmalıdır ya da bilinçli olarak yıkılmıştır. Depremin ya da herhangi bir yıkımın arkasından, daha henüz toprak altına girmeden, yapı malzemesi çekilerek başka yerlerde devşirme olarak kullanılmış olmalıdır.

Meclis-Tiyatro Arası Kazı Çalışmaları/Prytaneion?

Semih ORHAN
Hakan KIZILTAŞ

Çalışmaları 2011-12 kış döneminde başlayıp 2012 yaz kazı döneminde belli bir kısmının açığa çıkarılmasıyla tamamlanan yapı kompleksi, Meclis-Tiyatro arasındaki alanda yer almaktadır. Yan yana konumlandırılan mekânlar ve odalar bir yapı kompleksine dönüşmüştür (Resim: 12-13) . Kentin kamusal merkezinde yer alan bu yapının tanımlaması ve işlevi, içinde bulunduğu alanla bağlantılı düşünülmektedir. Geneli, ana kaya üzerine oturtulmuş olan mekânlar bütünü, kendi içinde dönemsel ya da işlevsel farklılık gösteren iki ayrı bölüme ayrılmıştır. Ana mekân yapılaşmanın konumlandırılışından anlaşılacağı üzere, hemen hemen aynı ebattaki paralel mekânların geniş bir ön avluya açıldığı bölümdür. Bu alanda; duvar yüksekliği, duvar işçiliği ve ölçüleri birbiriyle aynı özellik gösteren ve aynı zamanda kendi içinde organik bir yapıda olan mekânlar bulunmaktadır. Bu mekânların batısından genişliği sabit olmamakla birlikte ortalama 1.00 m. civarında bir kanal geçmektedir. Kanal kuzey-güney doğrultuludur ve yaklaşık %7 eğimle alçalarak güneye doğru devam etmektedir. Kanalın doğu duvarı aynı zamanda yan yana 3 mekânın arka duvarıdır. Zemini pişmiş toprak tuğla üzerine harç atılarak yapılmıştır. Batı duvarı ise ince molozdan tek sıra örülmüş düzensiz bir yapıdadır. Kanalın bütünü henüz açılmamış olduğundan işlevi ve suyun ulaştığı nokta hakkında yeterli bilgi yoktur. Kanalın doğusunda yer alan yapılaşmada, ön avlu ile 7 tane mekân açığa çıkarılmıştır.

*Ana kompleks mekânları***:** Ön avlunun, doğu-batı yönündeki uzunluğu 15.65 m. iken, kuzey-güney genişliği 4.35 m.dir. Ana giriş, doğuda yer alan 1.40 m. genişliğindeki bir kapıdır. Avlunun ortasına yakın bir bölümde taşıyıcı özelliği bulunan kalp formlu, *in situ* bir sütun yer almaktadır ve yüksekliği 0.90 m.dir. Ön avlunun kazı çalışması esnasında alanın genelinden gelen yoğun çatı kiremitleri de burada bir çatı sistemine işaret etmektedir. Zemini yer yer düzleştirilmiş ana kaya ve sertleştirilmiş topraktır. Avlunun doğu duvarının sınırı dışında kalan ve az bir kısmı görülebilen dış cephenin ise, ince çakıl taşı üzeri kum ile kaplı bir zemine sahip olduğu görülmüştür.

Yan kompleks mekânları: Yan mekânlar olarak adlandırılan bölüm, ana mekânların kuzey dış yüzüyle organik olmayan biçimde birleştirilmiştir. Bu yapılaşma, en kuzeyde Batı Sur'un altına doğru temel seviyesinde devam etmektedir. Bu hâliyle sur yapılaşmalarından daha erken bir yapılaşma olduğu da anlaşılmaktadır. Bu alan tümüyle ana kaya üzerine oturtulmuş, ana kaya üzerindeki çukur alanlar ise ince moloz dolguyla doldurularak düz bir zemin sağlanmıştır. Alan, temel seviyesinde takip edilebilen ve simetrik olmayan 4 odaya ayrılmıştır. Bu küçük mekânların dışında, Antik Dönemde yoğun tahribat görmüş olduğu düşünülen ve tamamı takip edilemeyen duvar uzantıları da yer almaktadır. Mekânlar, en batıda, ana kayayı da çeviren 14.40 m. uzunluğundaki kuzey-güney doğrultulu bir duvarla sınırlandırılmıştır. Duvarın genişliği ortalama 1 metre civarındadır ve bazı yerlerinde çok iri bloklar kullanılmıştır. Bu duvara ana kayadan dik olarak destek duvarları atılmıştır. Kuzeyde ise geç dönem sur yapısı yer almaktadır. 4 mekân kendi içinde organik bir yapıyla birbirine bağlanmıştır. Duvarlar ince molozla düzensiz örülmüştür ve 0.20-0.50 m. arasında değişen yükseklikte korunabilmiştir. Mekânların kendi içinde birbirine açılan bir kapı ya da girişi bulunmadığı gibi, güneyinde yer alan ana komplekse de açılan bir giriş ya da kapısı tespit edilememiştir. Mekân 1'in güneydoğu köşesinde yer alan 5.10x1.20 m. genişliğindeki kanaldan bu mekâna açılan 0.20x0.35 m. ebadındaki bir kanal ağzı tespit

edilmiştir. Yine aynı mekânın kuzeyinde, buraya üst kanaldan akan suyun gideri de tespit edilmiştir. 0.23x0.35 m. ebadındaki kanal diğer bir mekânın içine akmaktadır. Buradan da açmanın kuzeydoğu köşesindeki başka bir giderle suyun Meclis Binası'nın güneybatısına doğru yönlendirildiği anlaşılmaktadır. Zeminlerdeki eğim de dikkate alındığında burada yer alan mekânların suyla bağlantılı yapılaşmalar olabileceği düşünülmektedir. Yan mekânlar olarak adlandırılan yapılaşmanın doğusunda kaldırılmış olabilecek yarım duvar uzantıları bulunmaktadır. Bu alanın zemininden tarihlemede yardımcı olacak 2 sikke bulunmuştur. Birbirine yakın olarak zemin üzerinden bulunan sikkeler Roma imparatorları Vespasianus ve Domitianus dönemlerine aittir.

Kaynak/Mezarlık Kilisesi

Urs PESCHLOW

Nachdem die Grabung im Vorjahr abgeschlossen worden war, sollten in dieser nur dreiwöchigen Kampagne Arbeiten von S. Möllers, S. Berghoff und dem Unterzeichneten durchgeführt werden: 1. Klärung der Baugeschichte des Komplexes von Kirche und Friedhof, 2. Endgültige Freilegung der Partie vor der W-Wand des Friedhofs, 3. Aufarbeitung der Steinfunde aller drei vorausgegangen Kampagnen und Prüfung der Zusammengehörigkeit von Fragmenten.

Das Hauptproblem war, die Reste des Vorgängerbaus der Kirche zu identifizieren. Wie die erhaltenen Stylobate zeigten, handelte es sich um eine dreischiffige Säulenbasilika. In einer kleinen Sondage konnte der O-Abschluss des S-Stylobats freigelegt und damit die originale Längserstreckung der Säulenstellung bestimmt werden. Nach Reinigungen der NW-Ecke der Kirche, wurde die vor der N-Wand befindliche „Bank" als Rest der nördlichen Außenmauer der Basilika und die weiter östlich befindlichen Fundamentsteine als deren Fortsetzung festgestellt (Resim: 5). Die Fundamentschicht der Basilika hat sich auch unter der W-Wand der heutigen Kirche erhalten. Darüber hinaus ließen sich auch der Mittelteil der Apsis und eine größere Partie der S-Wand als zu der älteren Kirche gehörig identifizieren. Damit wurden wichtige Erkenntnisse über die Ausmaße der frühen Basilika gewonnen.

Die Zone vor der W-Mauer des Friedhofs sollte gänzlich freigelegt werden, um die baulichen Veränderungen zu klären. Ursprünglich befand sich dort eine Portikus mit einem Mosaikboden, die von der S-Tür der Kirche zu dem Eingang in den Friedhof führte. Mit dem Einbau einer Quermauer mit Türöffnung wurde die Portikus aufgegeben und der Mosaikboden südlich davon durch ein Ziegelpflasterung ersetzt. Nachträglich führte man hinter dem Durchgang eine rechteckige Nische für ein Bodengrab auf. Ein zweites wurde seitlich der Nische angelegt. Als späteste Nutzung dieses Bezirks konnte eine metallverarbeitende Werkstatt vor dem Friedhofseingang festgestellt werden.

Kaynak Kilisesi Temenos Alanı/Mezarlığı

Feyzullah ŞAHİN

Mezarlık alanı, kentin kuzeyinde, yerleşim alanının dışında antik yolun doğusunda bulunan Kaynak Kilise'nin güneyinde yer almaktadır. 2012 yılı çalışmalarında, birçok farklı evreye sahip alandaki mimari değişimlerin kronolojik olarak saptanması amacıyla 2011 yılında başlanan sondaj çalışmalarına 4 adet yeni sondaj ile devam edilmiştir (Resim: 6). Bunlardan ilki, 10 No.lu mekân içerisinde yer

alan KKT-L4 kotlu lahit ile Kaynak Kilisesi güney duvarı arasında kalan alanda gerçekleştirilmiştir (KKT-Sondaj 2). Bu çalışmada, Kaynak Kilisesi güney duvarının yapının erken evresindeki bazilika güney duvarı üzerine inşa edildiği tespit edilmiştir. Bir diğer sondaj çalışması, temenoslu mezarlık alanın merkezini oluşturan 12.00x6.00 m. ölçülerindeki atriuma ait stylobatın tarihlendirilmesine yönelik olarak, mekânın iç kuzey-doğu köşesinde 1x1 m. ölçülerinde bir alanda gerçekleştirilmiştir (KKT-Sondaj 3). Stylobatı oluşturan blokların burada doğrudan toprağa oturduğu belirlenmiştir. Bu alandaki içbükey dik profillere sahip blokların altıgen ya da sekizgen planlı bir yapıya ait oldukları anlaşılmıştır. Ayrıca, bu blokların bazılarının üzerinde su çıkışını sağlayan oluklar ve bunun çevresinde yer alan aplike çeşme boşlukları da tespit edilmiştir (Resim: 7). Blokların profilleri ve işlevsel özellikleri bunların Mettius Modestus Takı'nın hemen güneyinde yer alan Sekizgen Havuz'dan alınarak devşirme olarak kullanıldıklarını göstermektedir. Sekizgen Havuz'da 2011 yılında gerçekleştirilen çalışmalarda yapının MS geç 4. yy.da işlevini yitirdiği belirlenmiştir. Sondajda ele geçirilen en erken seramiklerin MS 4. yy. başlarına tarihlenmesi, temenoslu mezarlık alanındaki ilk yapılaşmanın başladığı tarihi işaret ediyor olmalıdır. Bir diğer sondaj Mekân 5 olarak adlandırılan mozaik döşeme sahip odanın batısında yapılmıştır (KKT'-Sonda j4). İlk gözlemler bu sondajdan ele geçen az sayıda seramiğin MS 5.-6. yy.lara tarihlendiğini göstermektedir. Bu veri, 2011 yılı çalışmalarında mekânın mozaik ile kaplı zemininden gelen ve MS 5. yy.a tarihlenen sikkeler ile de uyumluluk göstermektedir. 11 No.lu mekânda 1x1 m. ölçülerinde bir alanda gerçekleştirilen sondaj çalışmasında (KKT-Sondaj 5) ise çift sıra taştan oluşturulmuş kuzey-güney doğrultulu bir duvar tespit edilmiştir. Duvarın hemen kuzeyde yer alan kilisenin güney duvarının alt kotunda, temelin altına girdiği belirlenmiştir.

2010 ve 2011 yılı çalışmalarında, mezarlık alanını sınırlayan duvarlar belirlenmiş, ancak alanın güney duvarının özellikle doğu bölümü mülkiyet sorunları nedeniyle ortaya çıkarılamamıştı. 2012 yılı çalışmalarında yapının doğu ve güney duvarlarının birleşiminin de içinde bulunduğu bu alanda yer sahibinin izniyle kazı çalışmaları başlatılmış ve güney duvar tümüyle ortaya çıkarılmıştır. Duvarın üst bölümü zeminden yaklaşık 1,80 m. yükseklikte, tek bir kotta harç ile sıvanarak bitirilmiş ve böylelikle düz bir hat elde edilmiştir. Bu düzlem, yapının ahşap üst örtüsü desteklerinin oturması için oluşturulmuş olmalıdır. Gerek güney duvarı çalışmaları gerekse sondaj çalışmaları sırasında örneklerini 2010 yılı çalışmalarından da bildiğimiz 4 adet torpido (mekik) mezar ile karşılaşılmıştır. 2010 yılı çalışmalarında 3,4 ve 6 No.lu mekânlarda ele geçirilen 4 adet torpido (mekik) mezar ile birlikte toplamda 8 adet mekik mezar tespit edilmiştir. Alandaki çalışmalar konservasyon uygulamaları ile sonlandırılmıştır.

Epigrafi Araştırmaları

Christof SCHULER
Klaus ZIMMERMANN

2010 ve 2011 sezonlarında başlanmış olan epigrafik malzemenin sistematik olarak kayda alınması işlemine S. Bönisch ve A. Lepke desteğinde devam edilmiştir. Bu çalışma ile yaklaşık 250 yazıt kayıt altına alınmış, böylece kaydedilen toplam metin sayısı 600'ü aşmıştır, ki bunlar arasında bol miktarda küçük fragman da bulunmaktadır. Bu yılki çalışmalarda öncelikle sürmekte olan kazılarda ele geçirilen yeni yazıtlar kayda alınmıştır. Patara Bule (Danışma Meclîsi) Üyeleri Listesi'ne Buleuterion'un batısına bitişik surlardan ve Nero Hamamı'nın doğusundaki taş tarlasından çıkan 2 yeni blok,

yılın önemli buluntularındandır. Agora yanındaki Bizans Çağı Surları 9 No.lu Kulesi'nin köşesinde yapı malzemesi olarak kullanılmış olan çeşitli altlıklar üzerinde de kent için son derece önemli yazıtlar açığa çıkarılmıştır. Su deposunda Flaviuslar Dönemi Eyalet Valisi L. Luscius Ocra'yı onurlandıran bir yazıt bulunmuştur. Yeni bulunan parçalar arasında, Hellenistik Çağdan kalma bir *proksenia* kararnamesi fragmanı, Patara'da bugüne dek ele geçirilen bu türdeki ilk metin oluşuyla dikkat çekmektedir. Kaynak Kilisesi'nde ikinci bir Hellenistik Çağ envanter yazıtı daha bulunarak kaydedilmiştir. Kilise girişi önünde yer alan kırık döşeme levhasının kuzey yanında da bir Roma İmparatorluk Çağı yazıtı keşfedilmiştir.

Depoda yer alan geniş kapsamlı buluntular bütününün elden geçirilmesi işlemi, neredeyse sonuna ulaşmıştır. Bu bağlamda özellikle değinilmeye değer bir buluntu, Likya'da Ptolemaioslar Hanedanı'nın egemenlik döneminden kalan, Ksantoslular'a ait bir kararnamenin fragmanıdır; ancak bu yazıt parçası ne yazık ki yalnızca tarihlendirmenin ve resmî kararname ibaresinin bazı kısımlarını içermektedir. Bir başka ilginç buluntu grubu, Roma İmparatorluk Çağı belgelerine ait çok sayıda kırık parça içermektedir ki, bunlar mermerden yapılma duvar kaplama levhaları üzerinde kazınmış hâlde görülen metinlerdir ve çoğunluğu önceden herhalde Buleuterion'a, özellikle de onun kuzeyindeki stoaya dikilmiş yazıtlar olmalıdır. Bu kırık yazıt kalıntıları, ne yazık ki anlam ifade eden metinler oluşturmaya el vermeyecek kadar küçük çaplıdır; ancak yine de, İmparatorluk Çağı'nda şehrin kamusal mekânlarında yazıtlı belgelerin dikkat çekici derecede önemli bir yer tuttuğunu göstermeleri açısından ilginçtirler. Şehrin son yerleşim evresine ait Bizans Devri surlarının dış yüzeyleri de sistematik olarak taranmış ve bu sayede bir dizi yeni buluntu saptanmıştır.

Resim 1: Liman Hamamı Palaestra, kuzey.

Resim 2: Liman Hamamı Palaestra, güney.

Resim 3: Liman Hamamı Palaestra, apsis ve nişler.

Resim 4: Ana su deposu.

Resim 5: Kaynak Kilisesi, genel görünüm.

Resim 6: Kaynak Kilisesi Mezarlık Alanı, plan.

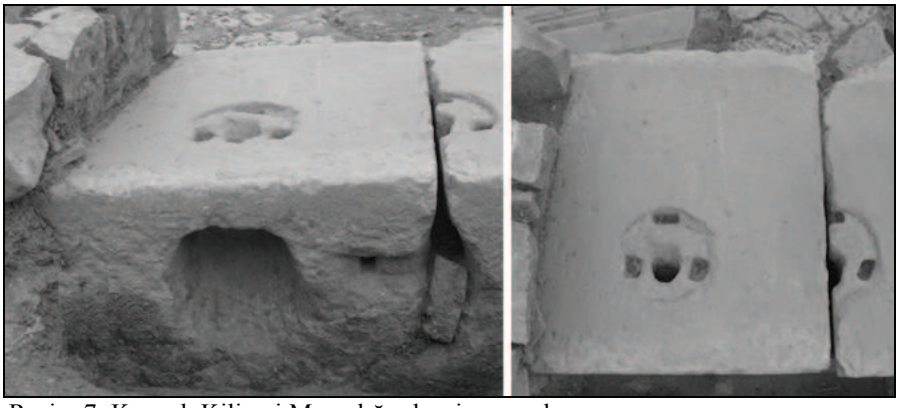

Resim 7: Kaynak Kilisesi Mezarlığı, devşirme malzeme.

Resim 8: Tepecik Bey Sarayı, genel görünüm.

Resim 9: Tepecik Bey Sarayı, doğu teras dolgu.

Resim 10: M52 numaralı mezar.

Resim 11: M52 numaralı mezar.

Resim 12: Prytaneion, genel 2.

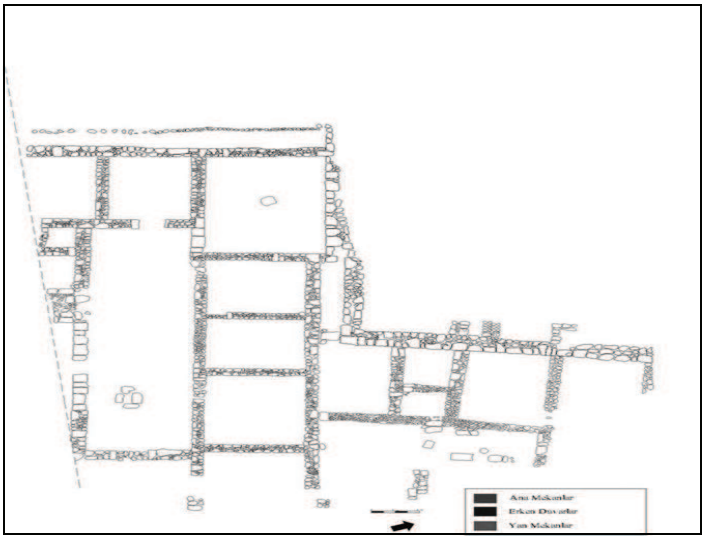

Resim 13: Prytaneion planı.

Resim 14: Mettius Modestus Takı.

Resim 15: Modestus Takı güneyindeki batı portik.